

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи
професор О.М. Власенко
«4» вересня 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА У
ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД»

Освітній рівень	<u>другий (магістерський) рівень</u>
Галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність	<u>221 «Стоматологія»</u>
Освітня програма	<u>Стоматологія</u>

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога під час війни та у післявоєнний період» підготовки на другому (магістерському) рівні, галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 221 Стоматологія для студентів п'ятого курсу стоматологічного факультету.

Розробники:

Становських З.Л., доцент кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кандидат психологічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і медичної психології
Протокол від «13» червня 2024 року №22

Завідувач кафедри, професор _____ **Матяш М.М.**

Робочу програму схвалено на засіданні Циклової методичної комісії з психологічних дисциплін для лікарських спеціальностей
Протокол №1 від «30» серпня 2024 року

Голова комісії, професор _____ **Матяш М.М.**

Перезатверджено:

На 20__/20__ н.р. _____ «__»____ 20__р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__»____ 20__р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__»____ 20__р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__»____ 20__р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів - 3 кредити	Галузь знань: 22 Охорона здоров'я	Вибіркова
Модулів - 1	Спеціальність: 221 Стоматологія	Рік підготовки: 5
Змістових модулів - 2		Семестр: 9 або 10.
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Підготовка кейсу з надання психологічної допомоги; розробка програми саморозвитку резилієнтності		Лекції: <i>не передбачено</i>
Загальна кількість годин - 90	Освітній рівень: другий (магістерський) рівень	Практичні заняття: 30 години
Тижневих годин: аудиторних – 2, самостійна робота студента - 2		Самостійна робота: 60 годин
		Вид контролю: <i>Диференційний залік</i>

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

Мета: сформувати у студентів систему психологічних знань; оволодіти основними категоріями та поняттями дисципліни; розуміти фізіологічні та психологічні механізми травми війни та різних стресових реакцій, шляхів їх профілактики та подолання; інтегрувати знання про особистість, що надзвичайно важливо в практичній діяльності лікаря; знати специфіку візуальних та поведінкових проявів різних психологічних реакцій на стрес, знати стратегію психологічної допомоги людині в тому чи іншому стані травми, володіти практичними базовими навичками надання першої психологічної допомоги населенню в ситуаціях воєнних дій, обирати коректні комунікативні стратегії з пацієнтами, що мають прояви психічної травми; вміти проводити саморефлексію та самооцінку власних психофізичних станів, здійснювати психічну саморегуляцію.

Результати навчання: визначати та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми за тематикою дисципліни; встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу; планувати та втілювати заходи профілактики гострих стресових станів серед населення під час воєнних дій; визначати підхід, план, вид та принцип надання першої психологічної допомоги на робочому місці, в укриттях, на вулиці під час війни та у післявоєнний час; організовувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під

час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення; визначати тактику надання екстреної медико-психологічної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу; аналізувати та оцінювати державну, соціальну медичну та психологічну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

Знати: поняття психічної травми, психофізіологію психічної травматизації, чинники психічної травми під час воєнних дій; основні принципи, міжнародні і вітчизняні протоколи та засоби надання першої психологічної допомоги населенню з гострими стресовими реакціями під час воєнних дій; специфіку стресу у різних категорій населення при перебуванні в укриттях; особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку; особливості психічної травми вимушено переселення та принципи психологічної допомоги вимушено переміщеним особам; специфіку психічної травми військовослужбовців; основи психологічної реабілітації населення у повоєнний час; психологічні засоби підтримки ментального здоров'я під час тривалої травматизації через військові дії та у післявоєнний час.

Вміти: аналізувати та розрізнати поведінкові особливості проявів гострих реакцій на стрес та ознаки психічної травми; визначати чинники, що підвищують або знижують рівень психічної травматизації різних категорій населення під час воєнних дій; володіти практичними базовими навичками надання першої психологічної допомоги населенню в ситуаціях воєнних дій, свідомо обирати коректні комунікативні стратегії з пацієнтами, що мають прояви психічної травми; вміти критично оцінювати власні психоемоційні реакції у стресових обставинах та володіти навичками психічної саморегуляції.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Основні критерії:

- Правильність, повнота та обсяг знань, їх точність
- Якість відповіді студента (обґрунтування, грамотність, чіткість)
- Навички використання теоретичних знань та вмінь.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою, кількістю балів за виконання індивідуального завдання та результату ПК. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою. Студент отримує позитивну оцінку, якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі лекції та практичні заняття, визначені тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуального завдання – 200 балів. Мінімальний пороговий рівень оцінки – 120 балів.

Орієнтовні норми оцінювання відповідей студента:

«Відмінно» – якщо студент глибоко і всебічно знає зміст курсу, ознайомлений з рекомендованою навчально-методичною літературою, науковими першоджерелами, логічно і самостійно мислить, будує правильно і повно відповідь, що викладена літературною мовою у логічній послідовності, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує матеріал із профілем медичного вищого

навчального закладу, демонструє високий рівень засвоєння знань, протягом семестру отримував переважно “5”.

«Добре» – коли студент твердо знає курс і рекомендовану літературу, добре засвоїв матеріал і аргументовано викладає його, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу. Недоліки легко виправляються при відповідях на додаткові запитання викладача. Протягом семестру отримував переважно “4”.

«Задовільно» – якщо студент в основному знає курс, ознайомлений з рекомендованою літературою, але непереконливо відповідає, плутає терміни, невпевнено почувається, демонструє розуміння навчального матеріалу при недостатній повноті засвоєння понять або непослідовному викладі матеріалу, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутнім фахом. Протягом семестру відповідав в основному на “3”.

«Незадовільно» – коли студент не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не володіє науковими фактами, визначеннями, категоріями, правилами та законами. Відсутнє загально гуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Відповідь неправильна, студент виявляє незнання основних понять предмету. Часто пропускав лекції. На заняттях отримував в основному “2”.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв’язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
- ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації..
- ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 11. Здатність працювати в команді.
- ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (ФК):

- ФК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.
- ФК 10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.
- ФК 11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.
- ФК 13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров’я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).
- ФК 15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.
- ФК 16. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛЮ.
- ФК 18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

Результати навчання з дисципліни:

РН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання.

РН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу.

РН 6. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.

РН 8. Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

РН 10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

РН 12. Організувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

РН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.

РН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Психологічна допомога населенню під час ведення воєнних дій та у повоєнний час

Змістовий модуль 1: Психологічна допомога різним групам населення під час війни.

Тема 1. Поняття психічної травми війни та її психологічні наслідки для населення.

Теорія стресу Г.Сельє. Війна як фактор стресу. Поняття психічної травми, психофізіологія психічної травматизації. Чинники психічної травми. Різновиди психічних травм. Колективна травма. Вторинна травматизація. Поняття резилієнтності та чинників її розвитку.

Тема 2. Перша психологічна допомога населенню з гострими реакціями на стрес під час воєнних дій.

Поняття першої психологічної допомоги. Міжнародні протоколи з надання першої психологічної допомоги населенню. Принципи першої психологічної допомоги. Критерії визначення потреби населення у першій психологічній допомозі. Засоби першої психологічної допомоги. Специфіка першої психологічної допомоги дітям.

Тема 3. Психологічна допомога населенню в укриттях.

Специфіка війни в Україні та потреба перебування тривалий час в укриттях. Особливості психологічних та гострих стресових реакцій у населення при перебуванні в укриттях. Психологічна допомога різним групам населення в укриттях (дорослі, діти, хворі люди, вагітні жінки).

Тема 4. Особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку.

Психологічні особливості дітей різних вікових груп. Особливості психічних реакцій дітей раннього молодшого, дошкільного, шкільного віку (підлітки, старшокласники) у відповідь на

травмуючі фактори, що пов'язані з бойовими діями. Особливості надання психологічної допомоги дітям різних вікових груп.

Тема 5. Травма вимушеного переселення та принципи психологічної допомоги евакуйованим особам.

Поняття вимушено переміщеної особи через воєнні дії в країні. Переміщення осіб як форма примусової міграції. Вимушене переміщення як фактор психічної травми. Синдром біженця. Психологічна модель Е. Кюблер-Росс як основа розуміння етапів переживання психічної травми. Психологічна допомога вимушено переміщеним особам.

Тема 6. Психологічні засоби підтримки ментального здоров'я під час тривалої травматизації через військові дії

Поняття ментального здоров'я. Тривалість воєнних дій як дистрес. Порушення ментального здоров'я через травму тривалої війни. Психологічні засоби підтримки ментального здоров'я в ситуації дистресу: логотерапія, тілесно-орієнтовані психотехніки, засоби когнітивно-поведінкової терапії, засоби гешталь-психології, медитативні психотехніки, арт-терапевтичні засоби психореабілітації, пісочна терапія в роботі з дітьми і дорослими, ін.

Тема 7. Специфіка психічної травми військовослужбовців

Поняття бойового стресу, його візуальні ознаки («погляд на дві тисячі ярдів», «бойова посмішка»). Поняття бойової травми. Види гострих психічних реакцій на стрес у військовослужбовців та особливості надання психологічної допомоги в бойових умовах. Міжнародні та вітчизняні протоколи психологічної допомоги військовослужбовцям ЗСУ. Синдром вижившого. Діагностика ризиків та психопрофілактика суїцидальної (гомоцидальної) поведінки у військовослужбовців та учасників ТРО.

Змістовий модуль 2: Основи психологічної реабілітації населення у повоєнний час

Тема 1. Стратегії та засоби психологічної реабілітації населення в післявоєнний період.

Поняття психологічної реабілітації населення в післявоєнний час. Принципи психологічної реабілітації особистості, яка пережила травму війни. Особливості психологічної допомоги при роботі з втратою. Психологічні засоби інтеграції травматичного досвіду людини в її самосвідомість. Професійні ризики та психологічна реабілітація учасників волонтерської діяльності. Психологічна реабілітація дітей різних вікових груп у післявоєнний час. Особливості психологічної реабілітації членів родин, де є учасники бойових дій.

Тема 2. Особливості та засоби медико-психологічної реабілітації військовослужбовців.

Організація системи медико-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій: мета, завдання, умови проведення. Психологічна реабілітація військовослужбовців: досвід армії Ізраїлю та США. Психопрофілактична робота з військовослужбовцями зі складу групи посиленої психологічної уваги (ГППУ). Показання до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців. Протипокази до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців. Основні принципи та критерії діагностики посттравматичних стресових розладів і розладів адаптації.

Тема 3. Науково-практичні основи психологічної самореабілітації медичних працівників у воєнний та післявоєнний період.

Професійні психотравматичні ризики лікаря та їх психопрофілактика. Самопізнання та самодіагностика як основа особистісної саморегуляції медичного працівника в умовах війни та повоєнний час. Критерії самодіагностики соматичних та психологічних ресурсів. Психотехніки фізичної та психічної саморегуляції. Складення програм відновлення особистісних ресурсів. Психологічні засоби розвитку особистісної резиліентності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	л	П	сам.р.

Модуль 1. Психологічна допомога населенню під час ведення воєнних дій та у повосенний час				
Змістовий модуль 1: Психологічна допомога різним групам населення під час війни				
Поняття психічної травми війни та її психологічні наслідки для населення.	8	-	2	6
Перша психологічна допомога населенню з гострими реакціями на стрес під час воєнних дій.	10	-	4	6
Психологічна допомога населенню в укриттях	8	-	2	6
Особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку.	8	-	2	6
Травма вимушеного переселення та принципи психологічної допомоги евакуйованим особам.	8	-	2	6
Психологічні засоби підтримки ментального здоров'я під час тривалої травматизації через військові дії	8	-	2	6
Специфіка психічної травми військовослужбовців	8	-	-	6
Змістовий модуль 2: Основи психологічної реабілітації населення у повоєнний час				
Соціально-психологічні стратегії та засоби реабілітації населення в післявоєнний період	8	-	2	6
Особливості та засоби соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців	8	-	2	6
Науково-практичні основи самореабілітації медичних працівників у воєнний та післявоєнний період	8	-	2	6
ВСЬОГО:	90		30	60

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з навчальним планом лекційні заняття з навчальної дисципліни «Психологічна допомога під час війни та у післявоєнний період» не передбачаються.

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з навчальним планом семінарські заняття з навчальної дисципліни «Психологічна допомога під час війни та у післявоєнний період» не передбачаються.

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Теми	Кіл-сть год.
1.	Поняття психічної травми війни та її психологічні наслідки для населення. Різновиди психічних травм.	2

2.	Психологічна допомога населенню в гострих стресових станах під час воєнних дій.	2
3.	Психологічна допомога населенню в укриттях	2
4.	Особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку.	4
5.	Травма вимушеного переселення та принципи психологічної допомоги ВПО.	2
6.	Психологічні засоби підтримки ментального здоров'я під час тривалої травматизації через військові дії	2
7.	Соціально-психологічні зміни та посттравматичні розлади у населення як наслідок тривалої колективної травми війни.	2
8.	Соціально-психологічні стратегії та засоби реабілітації населення у післявоєнний період	2
9.	Специфіка психічної травми військовослужбовців	2
10.	Особливості та засоби соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців	2
11.	Поняття ретравми. Профілактика ретравматизації різних категорій населення у комунікації з лікарем.	2
12.	Особливості психічної травматизації медичних працівників під час війни.	2
13.	Науково-практичні основи самореабілітації медичних працівників у воєнний та післявоєнний період	2
ВСЬОГО:		30

8. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з навчальним планом лабораторні заняття з навчальної дисципліни «Психологічна допомога під час війни та у післявоєнний період» не передбачаються.

9. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ п/п	Теми	К-ть годин
1.	Поняття психічної травми війни, гострої стресової реакції, види гострого стресу, післястресові стани.	6
2.	Поняття першої психологічної допомоги та її принципи.	6
3.	Психологічні реакції населення України при перебуванні в укриттях	6
4.	Особливості психічної травми війни у дітей.	6
5.	Травма вимушеного переселення та принципи психологічної допомоги ВПО.	6
6.	Специфіка психологічних реакцій людей під час тривалої травматизації через військові дії	6
7.	Специфіка психічної травми військовослужбовців	6
8.	Поняття соціально-психологічної реабілітації населення в післявоєнний період	6
9.	Особливості засоби соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців	6

10.	Психічна саморегуляція та розвиток резиліентності у медичних працівників у воєнний та післявоєнний період	6
ВСЬОГО:		60

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі - ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

ІНДЗ до курсу:

Частина 1. Підготовка кейсу з надання психологічної допомоги та/або реабілітації до психологічних задач (індивідуальних випадків) за алгоритмом:

1. Здійснити аналіз індивідуального випадку стресової реакції людини, визначити її психологічний стан;
2. Визначити психологічну проблему постраждалого та сформулювати психологічний запит;
3. Розробити покрокову програму психологічної допомоги постраждалому з обґрунтуванням засобів, що обираються.

Частина 2. Розробка програми саморозвитку резиліентності. Програма складається на підставі результатів діагностики рівня резиліентності, яку студенти проходять під час практичних занять.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;
- розв'язування ситуаційних завдань;
- робота в групах;
- аналіз кейсів;
- круглі столи, дебати з соціально важливих проблем;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

12. МЕТОДИ ФОРМИ КОНТРОЛЮ, РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Методами контролю є: усний, письмовий, програмований, підсумковий контроль. Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є диференційний залік.

Диференційний залік з дисципліни «Психологічна допомога під час війни та у післявоєнний період» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання

відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання самостійної роботи та виконання індивідуального завдання.

Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на практичному занятті.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів в ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок				Мінімальна кількість балів*	
			Традиційні оцінки					Бали за виконання індивідуального завдання
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 90/3,0	2	15	15	11	8	0	5	111

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність під час вивчення модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальне завдання студента та складає 200 балів.

Мінімальна кількість балів за модуль, яку повинен набрати студент при його вивченні для допуску до заліку складає 111 балів.

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

ЗАГАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Види роботи	Сума балів
-------------	------------

Поточна успішність (тем практичних занять – 10; 1 тема – 18 балів) Змістовий модуль 1 – 7 тем, змістовий модуль 2 – 3 теми	180 балів
Самостійна (індивідуальна) робота –	20 балів
Разом поточна робота студента –	200 балів
Підсумковий контроль (диф.залік)	
Всього	200 балів

ШКАЛА ECTS

Успішність навчання студентів визначається за шкалою ECTS, яка є 7-бальною. 5-бальна нормована для успішних студентів

Оцінка за національною шкалою	Границі оцінок ECTS	Оцінки ECTS	Описання
Відмінно	170-200	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
Добре	155-169	B	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
	140-154	C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
Задовільно	125-139	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
	111-124	E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
Незадовільно	60-110	Fx	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
	1-59	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО І ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття психічної травми.
2. Психофізіологія психічної травми.
3. Теорія стресу Г.Сельє.
4. Типи гострих реакцій на стрес.
5. Різновиди психічних травм.
6. Колективна травма.
7. Вторинна травматизація.
8. Поняття резилієнтності та чинників її розвитку.

9. Поняття першої психологічної допомоги.
10. Принципи першої психологічної допомоги.
11. Критерії визначення потреби населення у першій психологічній допомозі.
12. Засоби першої психологічної допомоги.
13. Специфіка надання першої психологічної допомоги дітям.
14. Особливості психологічних та гострих стресових реакцій у населення при перебуванні в укриттях.
15. Психологічна допомога різним групам населення в укриттях (дорослі, діти, хворі люди, вагітні жінки).
16. Особливості психічних реакцій дітей раннього молодшого, дошкільного, шкільного віку (підлітки, старшокласники) у відповідь на травмуючі фактори, що пов'язані з бойовими діями.
17. Характеристика травми вимушеного переселення.
18. Синдром біженця.
19. Психологічна модель Е. Кюблер-Росс.
20. Психологічна допомога вимушено переміщеним особам.
21. Тривалість воєнних дій як дистрес та його наслідки.
22. Психологічні засоби підтримки ментального здоров'я в ситуації дистресу.
23. Специфіка психічної травми військовослужбовців
24. Поняття бойового стресу, його візуальні ознаки.
25. Поняття бойової травми.
26. Вітчизняні протоколи психологічної допомоги військовослужбовцям ЗСУ.
27. Особливості надання психологічної допомоги в бойових умовах.
28. Критерії діагностики ризиків суїцидальної (гомоцидальної) поведінки у військовослужбовців та учасників територіальної оборони.
29. Психопрофілактика суїцидальної поведінки у військовослужбовців.
30. Синдром вижившого.
31. Поняття психологічної реабілітації населення в післявоєнний час.
32. Принципи психологічної реабілітації особистості, яка пережила травму війни.
33. Особливості психологічної допомоги при роботі з втратою.
34. Професійні ризики та психологічна реабілітація учасників волонтерської діяльності.
35. Психологічна реабілітація дітей різних вікових груп у післявоєнний час.
36. Особливості психологічної реабілітації членів родин, де є учасники бойових дій.
37. Система медико-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій: мета, завдання, умови проведення.
38. Основні принципи та критерії діагностики посттравматичних стресових розладів і розладів адаптації.
39. Психологічна реабілітація військовослужбовців: досвід армії Ізраїлю.
40. Психологічна реабілітація військовослужбовців: досвід армії США.
41. Показання до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців.
42. Протипокази до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців.
43. Критерії визначення військовослужбовців для групи посиленої психологічної уваги (ГППУ).
44. Поняття психологічної самореабілітації медичного працівника.
45. Критерії самодіагностики соматичних та психологічних ресурсів.

46. Професійні психотравматичні ризики лікаря та їх психопрофілактика.
47. Психотехніки фізичної та психічної саморегуляції.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія Н.В. Оніщенко. – Х.: Право, 2014 року – 584 с.
2. Інструкція “Протоколи надання психологічної допомоги військовослужбовцям Збройних Сил України в бойових (екстремальних) умовах” // Головне управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України. – К., 2021.
3. Методичні рекомендації “Медичні заходи з попередження пресуїцидальних форм поведінки військовослужбовців в умовах воєнного конфлікту та після його завершення”, розроблені Міністерством оборони України, Українською Військово-Медичною Академією, Центральним військово-медичним управлінням Збройних Сил України, Національним військово-медичним клінічним центром “Головний військовий клінічний госпіталь” схвалені Вченою радою Української військово-медичної академії: протокол № 185 від 26.10.2016.
4. Макаренко О.М. Гострі психологічні реакції людини на стресогенні події / О.М. Макаренко, І.В. Федосєєва // Наукові записки НаУКМА. – 2005. – Т. 47: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 45-49.
5. Медико-психологічні аспекти реабілітації учасників АТО (методичні рекомендації). – Укладачі: М. Матяш, Л. Худенко, М. Матяш, А. Недашківська. – К., 2016. – 64 с.
6. Методичний посібник “Психологічна оцінка суїцидального ризику у військовослужбовців”, розроблений Міністерством оборони України, Науково-дослідним центром гуманітарних проблем Збройних Сил України, схвалений Науковою радою Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України : протокол № 1 від 31.01.2019.
7. Особливості діагностування психічного стану особистості в сучасних умовах М.Матяш, В. Сопов. – К.: Військова медицина України, 2016. – 16 с.

Додаткова:

1. Колективна травма війни. Що ви можете відчувати зараз і чому /Лазаренко Ольга: електронний ресурс: <https://life.nv.ua/ukr/blogs/psihologiya-gostriy-voyenniy-stres-viynav-ukrajini-50243546.html>
2. Перша психологічна допомога військовослужбовцям в бойових (екстремальних) умовах (методичні рекомендації) / Матяш М.М., Ільїн М.В., Сопов В.М., Становських З.Л. – К.: Вид-во Арттек, 2022. – 64 с.
3. Презентація Першого міжнародного науково-методологічного форуму «Психологічна травма війни» електронний ресурс: https://www.youtube.com/watch?v=bmsGJ-tOByY&ab_channel=UkrinformTV
4. Психологічна травма та шлях до видужання. Наслідки насильства - від знущань у сім'ї до політичного терору / Джудіт Герман. – К.: 2015. - 416 с.

5. Как жить после психической травмы / Бенджамин Колодзин. – М.: Изд-во Шанс, 2014. – 96 с.
6. Стресс без дистресса : пер. с англ. / Г. Селье. - Москва : Прогресс, 1982. - 125 с. ... Ю. М. Саарм. - Москва : Прогресс, 1979. - 124 с.
7. Тіло веде лік: як лишити психотравми в минулому / Бессель ван дер Колк. – К.: Вид-во Vivat, 2022. – Перекл. Г. Цвіра. - 624 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://pidruchniki.com/>
2. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
6. Перша психологічна допомога: посібник для працівників на місцях. – К.: Ун-тське вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. – 66 с. електронний ресурс:
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44615/9786176150787-ukr.pdf?sequence=72>